

ÖZET

İnsanoğlu var olduğu günden beri yaşamsal faaliyetlerini sürdürebilmek için hayatlarında doğal ışık kaynak kullanımını bir gereklilik olmuştur. Mimarlığın henüz var olmadığı dönemlerde bile barınmak için yapılan alanlarda doğal ışıktan faydalanmak için cephede veya tavanda açıklıklar bırakılmıştır. Gelişen teknoloji ve ihtiyaçların değişmesine bağlı olarak doğal ışık sadece yaşamsal faaliyetlerin sürdürülebilmesi için kullanılan bir parametre olmanın yanı sıra sanat, mimarlık için de kullanılmaya başlanmıştır. Görsel olarak algılanabilen mimaride yaptıkları sanatın algılanması adına pek çok mimar doğal ışık ve mimari kavramlar üzerinde çalışmalar yapmıştır. Özellikle müze yapılarında doğal ışığın etkin bir şekilde kullanımını görmek mümkündür. Müze yapıları kültürler ve kuşaklar arası bağın oluşmasını sağlayan bilim, sanat ve tarihi eserlerinin sergilendiği yerlerdir. Günümüzde ise sadece sergileme işlevi ile kalmayıp kompleks yapı olarak inşa edilen müze yapıları kültürel aktivitelerin olduğu yapılara evrilmiştir.

Doğal kaynak kullanımının artmasına bağlı olarak ortaya çıkan çevre kirliliği beraberinde sürdürülebilir kavramları ortaya çıkarmıştır. Kompleks olarak inşa edilen müze yapılarında ana işlevi olan sergi alanları için kullanılan enerji diğer yapılara göre yüksektir. Geldiğimiz bu dönemde sürdürülebilir mimari kavramı kapsamında müze tasarımlarında enerji tüketiminin az olduğu ve doğal ışık kullanımına dikkat edilen müze yapıları inşa edilmektedir.

Doğal ışığın kullanımına bağlı olarak müze yapılarında enerji tüketiminin azalmasının yanı sıra görsel ve iç mekân konforu arttırılmaktadır. Sürdürülebilir mekân tasarlama amacı doğrultusunda doğal ışık kullanımında pek çok farklı yöntem geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Geleneksel yöntemler kullanılarak duvarda bırakılan açıklıklardan kullanılan doğal ışık teknolojinin de gelişmesine bağlı olarak farklı yöntemler ile doğal ışıktan maksimum verim sağlanmaktadır.

Bu çalışma kapsamında tarihsel süreç içerisinde müze kavramı ve müze yapılarının değişim ve gelişim araştırılarak müze yapılarında doğal ışık kullanımı ve değişimi

irdelenmiştir. Türkiye’de müze olarak tasarlanan ve uygulanan müze yapılarında bulunan sergi alanlarındaki doğal ışık kullanımının geçirdiği değişim ve gelişimi araştırılmıştır. Müze yapılarında dış etkenlere bağlı olarak gelişen ve değişen doğal ışık kullanımı dönemsel olarak incelenip açıklanmıştır. Müze yapılarında doğal ışık kullanımını etkileyen parametreler ise çalışma kapsamında giren müzeler üzerinde incelenmiştir. Çalışma kapsamında Baksı Müzesi, Troya Müzesi ve Odunpazarı Modern Müze yapıları seçilerek belirlenen tema başlıkları üzerinden yapılarda doğal ışık kullanımı irdelenmiş olup, sergi alanlarındaki doğal ışığın gün içerisindeki değişimi incelenerek analiz edilmiştir. İncelenen yapılar karşılaştırılarak sergi alanlarındaki doğal ışık kullanımı tartışılıp değerlendirilmiştir.

Müze yapılarında doğal ışık kullanımını etkileyen parametreler yapının özelliğine, konumuna bağlı olarak değişmektedir. Yapının formu, yapının çevre ile olan ilişkisi, yapım teknolojisi, kullanılan malzeme ve mekânsal organizasyonda doğal ışığın kullanım işlevine, anlamına bağlı olarak şekil almaktadır.

Anahtar kelimeler: Doğal ışık, müze yapıları, sergi alanları,

ABSTRACT

Since the day human beings existed, the use of natural light sources has been a necessity in human lives in order to continue their vital activities. Even in periods when architecture did not yet exist, openings were left on the facade or ceiling to benefit from natural light in the areas built for shelter. Due to the developing technology and changing needs, natural light is not only a parameter used for the sustain vital activities, but also began to be used for art and architecture. Many architects have worked on natural light and architectural concepts in order to perceive their art in visually perceptible architecture. It is possible to see the effective use of natural light, especially in museum buildings. Museum buildings are places where science, art and historical artifacts are exhibited, which enable the formation of bonds between cultures and generations. Nowadays, museum buildings, which are not only built as exhibition functions but also as complex structures, are the main venue for cultural activities.

In today's world, environmental pollution due to the increase in the use of natural resources has revealed sustainable concepts. Currently the energy used for exhibition areas, which is the main function of museum buildings built as complexes, is higher than other structures. Within the scope of the concept of sustainable architecture, museum structures with low energy consumption and attention to the use of natural light are being built in museum designs. Due to the use of natural light, visual and indoor comfort is increased as well as energy consumption in museum buildings. In line with the aim of designing sustainable spaces, many different methods have been developed and utilised in the use of natural light. Depending on the development of natural light technology used through the openings left in the wall using traditional methods, maximum efficiency is provided from natural light with different methods. The aim of this study is to investigate the concept of museums and the change and development of museum structures in the historical process and as well as to examine the use and change of natural light in museum buildings. The change and development

of the use of natural light in the exhibition areas in the museum buildings designed and implemented as museums in Turkey has been investigated. The use of natural light, which develops and changes depending on external factors in museum buildings, is periodically examined and explained. The parameters affecting the use of natural light in museum buildings are unveiled. Within the scope of the study, the use of natural light in the buildings was examined through the theme headings determined by selecting the Baksı Museum, Troy Museum and Odunpazarı Modern Museum structures, and the change of natural light in the exhibition areas during the day was examined and analyzed. By comparing the examined structures, the use of natural light in the exhibition areas was discussed and evaluated.

The parameters affecting the use of natural light in museum buildings vary depending on the characteristics and location of the building. The form of the building, the relationship of the building with the environment, the construction technology, the material used and the use of natural light in the spatial organization vary depending on the function and meaning.

Keywords: Exhibition areas, museum buildings, natural light,